Evropský parlament
2024-2029

Výbor pro zahraniční věci

2025/2022(INI)

10.2.2025

NÁVRH ZPRÁVY

o zprávách Komise o Srbsku za roky 2023 a 2024
(2025/2022(INI))

Výbor pro zahraniční věci

Zpravodaj: Tonino Picula

PR_INI

OBSAH

Strana

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU 3

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ.....9

PŘÍLOHA: SUBJEKTY NEBO OSOBY, OD NICHŽ ZPRAVODAJ OBDRŽEL PODNĚTY 10

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU

o zprávách Komise o Srbsku za roky 2023 a 2024
(2025/2022(INI))

Evropský parlament,

– s ohledem na Dohodu o stabilizaci a přidružení mezi Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na jedné straně a Republikou Srbsko na straně druhé[1], jež vstoupila v platnost dne 1. září 2013,

– s ohledem na žádost Srbska o členství v EU ze dne 19. prosince 2009,

– s ohledem na stanovisko Komise ze dne 12. října 2011 k žádosti Srbska o členství v Evropské unii (COM(2011)0668), na rozhodnutí Evropské rady ze dne 1. března 2012 udělit Srbsku status kandidátské země a na rozhodnutí Evropské rady ze dne 28. června 2013 zahájit se Srbskem přístupová jednání,

– s ohledem na dohodu z Bruselu ze dne 27. února 2023 a na dohodu z Ochridu ze dne 18. března 2023 a na její prováděcí přílohu,

– s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1529 ze dne 15. září 2021, kterým se zřizuje Nástroj předvstupní pomoci (NPP III)[2],

– s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1449 ze dne 14. května 2024 o zřízení nástroje pro reformy a růst pro země západního Balkánu[3],

– s ohledem na závěry předsednictví ze zasedání Evropské rady v Soluni ve dnech 19. a 20. června 2003,

– s ohledem na berlínský proces zahájený dne 28. srpna 2014,

– s ohledem na první dohodu o zásadách, jimiž se má řídit normalizace vztahů mezi vládami Srbska a Kosova, ze dne 19. dubna 2013, na dohody ze dne 25. srpna 2015 a na probíhající dialog o normalizaci vztahů, jehož je EU zprostředkovatelem,

– s ohledem na dohodu o volném pohybu mezi vládami Srbska a Kosova ze dne 27. srpna 2022, na dohodu o poznávacích značkách ze dne 23. listopadu 2022 a na plán provádění energetických dohod v rámci dialogu zprostředkovaného EU ze dne 21. června 2022,

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 5. února 2020 nazvané Posílení procesu přistoupení – přesvědčivá perspektiva EU pro západní Balkán (COM(2020)0057),

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 6. října 2020 nazvané Hospodářský a investiční

[1] Úř. věst. L 278, 18.10.2013, s. 16, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2013/490/oj.
[2] Úř. věst. L 330, 20.9.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1529/oj.
[3] Úř. věst. L, 2024/1449, 24.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1449/oj.

plán pro západní Balkán (COM(2020)0641),

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 8. listopadu 2023 nazvané Sdělení o politice rozšíření EU pro rok 2023 (COM(2023)0690), doprovázené pracovním dokumentem útvarů Komise nazvaným Zpráva o Srbsku za rok 2023 (SWD(2023)0695),

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 8. listopadu 2023 nazvané Nový plán růstu pro západní Balkán (COM(2023)0691),

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 20. března 2024 o předvstupních reformách a přezkumech předvstupní politiky (COM(2024)0146),

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 30. října 2024 nazvané Sdělení o politice rozšíření EU pro rok 2024 (COM(2024)0690), doprovázené pracovním dokumentem útvarů Komise nazvaným Zpráva o Srbsku za rok 2024 (SWD(2024)0695),

– s ohledem na závěry Evropské rady ze dne 9. února 2023 o dialogu mezi Bělehradem a Prištinou podporovaném EU,

– s ohledem na závěry Evropské rady o Kosovu a Srbsku přijaté na zasedání konaném ve dnech 26. a 27. října 2023,

– s ohledem na závěry Rady ze dne 17. prosince 2024 o rozšíření,

– s ohledem na závěrečnou zprávu volební pozorovatelské mise Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě / Úřadu pro demokratické instituce a lidská práva (OBSE/ODIHR) o předčasných parlamentních a prezidentských volbách konaných dne 3. dubna 2022 v Srbsku, která byla zveřejněna dne 19. srpna 2022,

– s ohledem na závěrečnou zprávu volební pozorovatelské mise OBSE/ODIHR o předčasných parlamentních volbách v Srbsku konaných dne 17. prosince 2023, zveřejněnou dne 28. února 2024,

– s ohledem na memorandum o porozumění mezi Evropskou unií a Republikou Srbsko o strategickém partnerství v oblasti udržitelných surovin, hodnotových řetězců baterií a elektrických vozidel, podepsané dne 19. července 2024,

– s ohledem na své usnesení ze dne 29. února 2024 o prohloubení integrace EU s ohledem na budoucí rozšíření[4],

– s ohledem na svá předchozí usnesení o Srbsku, zejména na usnesení ze dne 19. října 2023 o aktuálním vývoji dialogu mezi Srbskem a Kosovem, včetně situace v obcích na severu Kosova[5], a na usnesení ze dne 8. února 2024 o situaci v Srbsku po volbách[6],

– s ohledem na článek 55 jednacího řádu,

[4] Úř. věst. C, C/2024/6746, 26.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6746/oj.
[5] Úř. věst. C, C/2024/2654, 29.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2654/oj.
[6] Úř. věst. C, C/2024/6339, 7.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6339/oj.

– s ohledem na zprávu Výboru pro zahraniční věci (A10-0000/2025),

A. vzhledem k tomu, že rozšíření je jedním z nejúspěšnějších nástrojů zahraniční politiky EU a strategickou geopolitickou investicí do dlouhodobého míru, stability a bezpečnosti na celém kontinentu;

B. vzhledem k tomu, že demokracie a právní stát jsou základními hodnotami, na nichž je EU založena;

C. vzhledem k tomu, že každá kandidátská země na rozšíření je posuzována podle vlastních zásluh;

D. vzhledem k tomu, že Srbsko neuvalilo sankce na Rusko v návaznosti na ruskou agresi na Ukrajině;

Závazek v souvislosti s přistoupením k EU

1. bere na vědomí, že Srbsko vyhlásilo členství v EU za svůj strategický cíl a že jeho ambicí je dosáhnout plného sladění právních předpisů s *acquis* EU do konce roku 2026; zdůrazňuje, že je třeba, aby Srbsko vážně prokázalo svou strategickou orientaci na EU a aby o EU informovalo objektivně a jednoznačně;

2. znovu připomíná strategický význam západního Balkánu v dnešním geopolitickém kontextu a pro bezpečnost a stabilitu EU jako celku a zdůrazňuje význam vlivu Srbska v regionu;

3. se znepokojením konstatuje, že celkový pokrok při plnění referenčních kritérií pro členství v EU ve všech kapitolách jednání je omezený nebo žádný, přičemž nedostatky jsou zejména v kritických oblastech, jako je právní stát, reforma veřejné správy a sladění s politikami EU;

4. vyjadřuje politování nad skutečností, že v 31. kapitole jednání nebylo dosaženo žádného pokroku, neboť přístup Srbska ke sbližování s postoji EU v oblasti zahraniční politiky zůstává do značné míry nezměněn;

5. vyzývá Srbsko, aby systematickým způsobem a bezodkladně přistoupilo k omezujícím opatřením a dosáhlo souladu s obecnou politikou EU vůči Rusku;

6. bere na vědomí pokrok Srbska při sbližování s vízovou politikou EU a vyzývá k jejímu úplnému sladění;

7. připomíná, že celkové tempo jednání o přistoupení nadále závisí na dosažení hmatatelného pokroku v základních otázkách a dialogu mezi Bělehradem a Prištinou, jakož i na sladění se společnou zahraniční a bezpečnostní politikou;

Demokracie a právní stát

8. upozorňuje na přetrvávající problémy při zajišťování nezávislosti soudů, včetně nepatřičného ovlivňování soudců;

9. zdůrazňuje význam přijetí zákona o Justiční akademii;

10. konstatuje, že navzdory přijetí nové protikorupční strategie na období 2024–2028 bylo v boji proti korupci dosaženo jen omezeného pokroku; vyjadřuje znepokojení nad tím, že korupce je stále v mnoha oblastech rozšířená;

11. vítá pluralitnější složení nového parlamentu s širším zastoupením politických stran; konstatuje, že předčasné volby a s nimi související přerušení fungování vlády a parlamentu brání pokroku v reformách;

12. znovu připomíná, že je připraven podporovat Národní shromáždění a jeho poslance v demokratických procesech souvisejících s evropskou cestou Srbska prostřednictvím stávajících nástrojů a iniciativ Evropského parlamentu na podporu demokracie;

13. se znepokojením bere na vědomí závěrečnou zprávu volební pozorovatelské mise OBSE/ODIHR o volbách v prosinci 2023; považuje za nezbytné, aby byl reformován volební rámec a aby byly odstraněny opakující se nedostatky; zdůrazňuje zásadní význam provedení všech zbývajících a nedávných doporučení týkajících se volební reformy vydaných orgány OBSE/ODIHR a Rady Evropy, a to v rámci transparentního a inkluzivního procesu a před případnými novými volbami;

14. zdůrazňuje zásadní význam zajištění nezávislosti klíčových institucí, včetně regulačních orgánů pro sdělovací prostředky, jako je Regulační úřad pro elektronická média; vyjadřuje politování nad zpožděním při volbě jeho nových členů; vyjadřuje hluboké politování nad tím, že Regulační úřad pro elektronická média zanedbal své zákonné povinnosti týkající se kontroly průběhu volební kampaně v roce 2023 ve sdělovacích prostředcích;

Základní svobody a lidská práva

15. vyjadřuje upřímnou soustrast rodinám 15 obětí, které přišly o život v důsledku zřícení ochozu nádraží v Novém Sadu dne 1. listopadu 2024; žádá, aby v návaznosti na vyšetřování ze strany úřadů bylo zahájeno úplné a transparentní soudní řízení;

16. vyjadřuje hluboké znepokojení nad systémovými problémy, na něž upozornily studentské protesty v Srbsku, jako jsou otázky týkající se občanských svobod, institucionální a finanční transparentnosti a odpovědnosti;

17. zdůrazňuje význam svobody projevu a shromažďování; co nejdůrazněji odsuzuje násilné útoky proti pokojným demonstrantům; je znepokojen tím, že někteří z účastníků protestů byli zatčeni a že proti nim bylo zahájeno soudní řízení; naléhavě vyzývá diplomatické mise EU a členských států, aby nadále sledovaly probíhající soudní řízení související s protesty;

18. důrazně odsuzuje nepodložená obvinění srbských orgánů, že se členské státy EU podílely na organizaci studentských protestů s cílem vyvolat „barevnou revoluci“; v této souvislosti důrazně odsuzuje nezákonné zatýkání a vyhošťování občanů EU a zveřejňování osobních údajů občanů EU odsouzenými válečnými zločinci;

19. naléhavě vyzývá srbskou vládu, aby posílila transparentnost vlastnictví a financování sdělovacích prostředků; vyzývá úřady, aby vyšetřily a stíhaly všechny případy nenávistných verbálních projevů, pomlouvačných kampaní a strategických žalob proti

novinářům;

20. zdůrazňuje význam rámce, který by organizacím občanské společnosti umožňoval svobodně působit a inkluzivně a smysluplně se podílet na tvorbě politik;

21. vyzývá Srbsko, aby bojovalo proti dezinformacím, včetně manipulativních narativů namířených proti EU, a zejména proti státem podporovaným dezinformačním kampaním; odsuzuje otevření kanceláře RT (dříve Russia Today) v Bělehradě a spuštění internetového zpravodajství RT v srbštině;

22. bere na vědomí, že byla přijata národní strategie pro rovnost žen a mužů a strategie pro prevenci a ochranu před diskriminací, a vyzývá k jejich plnému provádění;

Usmíření a dobré sousedské vztahy

23. opakuje, že dobré sousedské vztahy a regionální spolupráce jsou nadále základními prvky procesu rozšíření;

24. naléhavě vyzývá Srbsko, aby vystupňovalo své úsilí o usmíření a hledalo řešení sporů z minulosti, zejména pokud jde o pohřešované osoby;

25. znovu vyjadřuje svou plnou podporu dialogu, který zprostředkovává EU, a vítá jmenování Petera Sørensena zvláštním zástupcem EU pro dialog mezi Bělehradem a Prištinou;

26. připomíná, že důležitým předpokladem dosažení komplexní právně závazné dohody o normalizaci je konstruktivní zapojení srbských i kosovských orgánů; vyzývá Kosovo i Srbsko, aby se vyvarovaly jednostranných kroků, které by mohly vést k eskalaci napětí; žádá, aby byly respektovány a plně provedeny veškeré předchozí dohody, včetně vytvoření sdružení/společenství obcí se srbskou většinou; vyzývá jednající strany, aby obnovily plné fungování všech kosovských institucí;

27. očekává, že Kosovo a Srbsko budou plně spolupracovat a přijmou veškerá nezbytná opatření s cílem zadržet pachatele teroristického útoku z Banjanska a urychleně je postavit před soud; vyjadřuje politování nad tím, že Srbsko dosud nestíhá viníky, zejména Milana Radoičiće, místopředsedu strany Srpska Lista; opakuje, že pachatelé teroristického útoku v Zubin Potoku musí být rovněž pohnáni k odpovědnosti a musí být neprodleně postaveni před soud;

28. vyzývá místopředsedkyni Komise, vysokou představitelku Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a Komisi, aby se aktivněji zapojily do vedení dialogu; vyzývá k posílení úlohy Evropského parlamentu při usnadňování dialogu;

Sociálně-ekonomické reformy

29. vítá částečný pokrok Srbska na cestě k rozvoji fungujícího tržního hospodářství s kladným růstem HDP; připomíná, že je třeba provést zásadnější reformy na trhu práce, ve vzdělávání a ve veřejné správě;

30. vítá aktivní zapojení Srbska do provádění nového plánu růstu pro západní Balkán; bere

na vědomí skutečnost, že Srbsko přijalo dne 3. října 2024 svůj program reforem; vyzývá k přeprogramování příslušných finančních prostředků EU tak, aby bylo více prostředků přesměrováno na podporu reforem soudnictví a protikorupčních opatření;

Energetika, životní prostředí, udržitelný rozvoj a konektivita

31. bere na vědomí legislativní pokrok v oblasti životního prostředí a změny klimatu;

32. bere na vědomí memorandum o porozumění mezi EU a Srbskem, kterým se zavádí strategické partnerství v oblasti udržitelných surovin, hodnotových řetězců baterií a elektrických vozidel; domnívá se, že základem každého takového strategického partnerství by měla být podpora nejvyšších standardů v oblasti životního prostředí a dialog s dotčenými obyvateli, vědeckou obcí a občanskou společností;

33. znovu připomíná, že je třeba dosáhnout diverzifikace dodávek energie pro Srbsko, aby se snížila jeho závislost na Rusku;

°

° °

34. pověřuje svou předsedkyni, aby toto usnesení předala předsedovi Evropské rady, Komisi, místopředsedkyni Komise, vysoké představitelce Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a bezpečnostní politiku, vládám a parlamentům členských států a prezidentovi, vládě a Národnímu shromáždění Srbska.

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ

Tato zpráva je reakcí Parlamentu na zprávy Evropské komise o Srbsku z let 2023 a 2024 a odráží nedávné události v této zemi, které byly poznamenány obavami ohledně stavu demokracie a právního státu.

Srbsko usiluje o přistoupení k EU od roku 2012, kdy získalo status kandidátské země. Od zahájení přístupových jednání Srbska v lednu 2014 bylo otevřeno 22 z 35 kapitol. Byly otevřeny všechny kapitoly jednání v 1. tematickém okruhu týkajícím se základních zásad a všechny kapitoly ve 4. tematickém okruhu týkajícím se zelené agendy a udržitelné konektivity. Dvě kapitoly byly předběžně uzavřeny. V červnu 2021 Srbsko přijalo revidovanou metodiku rozšíření.

I přes určitý pokrok v jednáních má Srbsko stále před sebou velké překážky: zlepšení vnitropolitického dialogu, reformy právního státu a boje proti korupci, dosažení komplexní dohody o normalizaci vztahů s Kosovem a plné sladění se zahraniční politikou EU.

Zásadní význam má i nadále zajištění nezávislosti klíčových institucí, včetně regulačních orgánů pro sdělovací prostředky, jako je regulační úřad pro elektronická média (REM), a úplné provedení všech zbývajících a nedávných doporučení OBSE/ODIHR a orgánů Rady Evropy týkajících se volební reformy v transparentním a inkluzivním procesu a v dostatečném předstihu před novými volbami.

PŘÍLOHA: SUBJEKTY NEBO OSOBY, OD NICHŽ ZPRAVODAJ OBDRŽEL PODNĚTY

Zpravodaj v souladu s článkem 8 přílohy I jednacího řádu prohlašuje, že při vypracovávání návrhu zprávy až do okamžiku jejího přijetí ve výboru obdržel podněty od těchto subjektů nebo osob:

Subjekt nebo osoba
Directorate-General for Enlargement and Eastern Neighbourhood (DG ENEST), European Commission

Výše uvedený seznam je sestaven na výhradní odpovědnost zpravodaje.